

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling inlichtingen

Telefoon 070-3187545
Telefax 070-3187951

Aan:

Voorzitter en leden CVIN

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DIS98004758

Datum
10 september 1998

Onderwerp
Recente ontwikkelingen Cyprus

1. Bij deze bied ik u aan een notitie over recente ontwikkelingen op Cyprus ten behoeve van het CVIN-overleg op 18 september.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweyer
Commodore

Bijlage:
Notitie Cyprus

Bijlagen
1

Bezoekadres
Kalvermarkt 32 Den Haag

Doorkiesnummer
070-3187545

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST**

Afdeling Inlichtingen

10 september 1998

Recente ontwikkelingen Cyprus

(Afgesloten 09 1600 SEPT 1998)

Gelieve de tekst hieronder op te vatten als een aanvulling op de notitie van 14 juli 1998, waarin u door de MID voor het laatst werd geïnformeerd over de situatie op en rondom Cyprus.

Denktash doet voorstel over oprichting van Cypriotische confederatie

Op 31 augustus heeft de politiek leider van de (officieuze) Turkse Republiek van Noord-Cyprus (TRNC), Rauf Denktash, een nieuw plan met betrekking tot de staatkundige toekomst van Cyprus gelanceerd. Het plan behelst de oprichting van een zogeheten "confederatie". Dit is een statenbond van twee (of meerdere) gelijkwaardige staten en volkeren.

Binnen het uit vijf punten bestaande confederatiemodel dat Denktash voor ogen staat, zal zich zowel tussen Turkije en de TRNC als tussen de Grieks-Cypriotische en de Griekse regering een speciale relatie dienen te ontwikkelen. Nader overeen te komen "symmetrische afspraken" moeten aan deze speciale relatie concrete invulling gaan geven. Verder zou het "Garantieverdrag" van 1960 van kracht moeten blijven. Dit verdrag bepaalt dat het Verenigd Koninkrijk, Griekenland en Turkije de (interne en externe) veiligheid van Cyprus garanderen. In het laatste punt van het voorstel wordt gesteld dat de "Cyprus Confederation may, if parties jointly agree, pursue a policy of accession to the EU. Until Turkey's full membership to the EU, a special arrangement will provide Turkey with the full rights and obligations of an EU member with regard to the Cyprus Confederation".

Bij de presentatie van zijn plan benadrukte Denktash dat het confederatievoorstel, als het aan de Turks-Cyprioten ligt, de laatste kans is om de definitieve opdeling van Cyprus te voorkomen. Over (de details van) het plan valt volgens hem uiteraard nog te onderhandelen.

Beoordeling

Denktash wordt in niet-Turkse kringen beschouwd als een van de belangrijkste obstructiefactoren in het vredesoverleg. Het confederatievoorstel van Denktash kwam daarom voor velen als een verrassing. Inhoudelijk is het een mengeling van oudere en nieuwere ideeën over de staatkundige organisatie van het in twee gemeenschappen verdeelde eiland. Het verrassende aspect van het voorstel is vooral het feit dat Denktash in deze fase van de vastgelopen vredesbesprekingen met een initiatief komt; een voorstel dat bovendien ruimte biedt voor onderhandelingen.

Hoewel de Grieks-Cyprioten en de Grieken het voorstel direct als volstrekt onaanvaardbaar van de hand wezen, kan Denktash nu voorlopig niet meer worden verweten dat hij een notoire dwarsligger is. Het beeld dat Denktash en de zijnen hun onverzettelijkheid in het onderhandelingsproces (enigszins) zouden hebben laten varen, kan eveneens worden afgeleid uit de impliciete boodschap die met het vijfpuntenprogramma wordt uitgedragen. De harde eis van soevereiniteitserkenning vooraf, traditioneel het stokpaardje van Denktash, klinkt nergens door. Daarnaast lijkt de voorwaarde dat Cyprus pas kan toetreden tot de EU als Turkije volwaardig lid is, door toedoen van het vijfde punt te zijn afgezwakt.

Het voorstel moet eveneens worden beoordeeld tegen de achtergrond van de beoogde komst van het S-300-luchtverdedigingssysteem. De Grieks-Cypriotische president Clerides heeft zichzelf bij herhaling bereid verklaard de stationering van dit systeem uit te stellen en wellicht zelfs ongedaan te maken, als in de tussentijd een doorbraak in de onderhandelingen wordt bereikt. Denktash nu, presenteert zijn voorstel als de uitgelezen mogelijkheid een dergelijke doorbraak te realiseren. Hierdoor dwingt hij de Grieks-Cyprioten als het ware de stationering in elk geval uit te stellen, totdat is gebleken dat zijn voorstel geen enkele kans maakt. Dit laatste verklaart wellicht ook waarom er vanuit de internationale gemeenschap vooralsnog met terughoudendheid, maar niet met openlijke afkeuring kennis is genomen van Denktash' voorstel. Juist omdat er over de modaliteiten van het confederatiemodel nog weinig concreets bekend is, verdient het plan op zijn minst nadere bestudering, zo is de algemene opvatting.

Terzijde zij overigens opgemerkt dat de afgelopen weken, los van het voorstel van Denktash, een hardnekkige geruchtenstroom op gang is gekomen dat een officiële aankondiging over uitstel van de S-300-leverantie aanstaande is. Nieuwe leveringsdata die in het geruchtencircuit de ronde doen zijn december, begin volgend jaar en zelfs april 1998, als in Turkije de algemene verkiezingen achter de rug zijn. Sommige commentatoren in de Griekstalige pers gingen ervan uit dat een dergelijke aankondiging zou worden gedaan na het bilaterale toeverleg tussen de Griekse premier Simitis en Clerides op 27 augustus. Nu deze is uitgebleven, wordt als volgende gelegenheid genoemd de Algemene Vergadering van de VN eind september. Vooralsnog zijn er echter geen concrete aanwijzingen dat op Grieks-Cypriotisch regeringsniveau een besluit over nieuw uitstel aan de orde zou zijn. Het regeringsstandpunt luidt onverminderd dat de S-300 eind oktober, begin november zal arriveren.

Voorlopig is het confederatievoorstel niet meer dan een volgende zet in de grote reeks van zetten die Turks- en Grieks-Cyprioten reeds hebben gedaan. Een door-

braak lijkt echter niet dichterbij te zijn gekomen. Niettemin mag niet worden uitgesloten dat het voorstel, in combinatie met de inspanningen van internationale bemiddelaars, op termijn kan bijdragen aan het verminderen van de spanningen op het eiland. Thomas Miller, die namens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken als speciale coördinator voor Cyprus optreedt, zal op 10 september zijn (vastgelopen) besprekingen met betrokken partijen hervatten. Wellicht dat hij in staat is de leiders van beide Cypriotische gemeenschappen naar aanleiding van het confederatievoorstel weer met elkaar in gesprek te brengen.